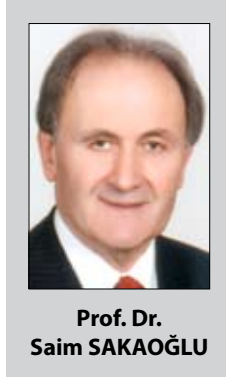

NEREDEN NEREYE: 5 60 YIL ÖNCESİNDEN SOKAK ÇİZGİLERİ

Benim gibi 69'unu bitirip 70'ini yarıl原因 birisi, hasta kayıt defterine yaşımı 56 olarak yazan sekretere inat 1950 yılından önceki yıllarını hatırlamaya çalışmaktadır. Yokluğun demeyeceğim ama azlığın hatırlanmaya can atıldığı bir dönem var mıdır, bilemiyorum. "Acaba ben bir istisna mıyım?" diye de düşündüğüm oluyor. Bir daha yaşayamayacağımı bildiğim yıllarımın mekânları da birer birer kale misali düşerken biz beyaz bayrak kaldırmaktan başka ne yapabiliriz ki! Hatıralarımızı zamana tuş olmaktan kurtarmak için son çırpınışlarımız belki bir sürpriz galibiyet getirebilir. Bütün çabamız, dünümüzü geleceğe armağan bırakabilmektir. "Bugün için neler yapabilirim?" diye düşünmüyorum, nasıl olsa gazeteleri, dergileri, tv kanalları, CD'leri bilmem neleri var... Ama dünümüzün neyi vardı? Hafızayı beşerler birer birer bizleri terk ederken yine sızlanmadır başlamalıydı. Onun için başladık yazma-

Prof. Dr.
Saim SAKAOĞLU

ya. *Çaybaşı Yazıları* kitabımız bir öncü çalışma oldu. Nice ehl-i kalem hemşerim, soluklarına göre bizi yalnız bırakmadılar. Zaten biz de ilhamımızı dünün büyüklüğünden almamış mıydık? Mahmut Surallar, Mustafa Atamanlar, Selçuk Esler, Sefa Odabaşılar, hiç unutulur muydu! Ve daha niceleri...

Her zaman ve her yerde âdeta bağırırcasına söylediğim üzere ben doğma büyüme Çaybaşılıyım. Başlangıç ucu Ulurmak, bitiş ucu da Gemalmaz Mahallelerine bağlı olan bu tarihî caddemizin büyük bir bölümü Fahrünnisa Mahallesi'nin sınırları içinde kalırdı. Ne yazık ki iki yıl önce, benim evimin bulunduğu kısmı Gurbucedid'e, karşı taraftaki tek hanelileri de Ulurmak Ali Hoca'ya bağlayıverdiler. Nerede mi? Masa başında! İsyân etmemiz idamı getirmeyecekti ama 'verak-ı mihr-i vefâ'yı çağırıştıracaktı. Kurbanlık koyun gibi boynumuzu büküp ayağımızı kösüp bekledik 'Bismillah'ı...

Artık eski bir Fahrünnisalıyım, yeni bir Gurbucedidli olmayı sindirmeye çalışıyorum. En tuhafı da, Fahrünnisa Camii, Ulıırmak Mahallesi'nin hudutları içinde kalıverdi!..

Yazımızın başlığında 'sokak' dediğimize bakmayınız, Çaybaşı Caddesi, bizim için her zaman 'sokak' idi; hâlâ da öyledir.

"Oğlan nerde?"

"Sokakta oynuyor"

veya;

"Sokak kapısının önünü süpürmediniz mi?"

veyahut;

"Sokak kapısı açıldı, bir gelen mi var?"

türü konuşmalar hep Çaybaşı Caddesi'ni ifade ederdi. Oysa o caddeye o yıllarda ne de çok çıkmaz sokak açılırdı... Hemen karşıımızdaki Türkmenlerin Sokağı ki adı bile vardı: Lütuf Sokak; bir kapı ilerimizdeki Ölmezlerin Sokağı, Camiinin tam karşıısındaki Gambırın Sokağı... Lütuf Sokak'ta (acaba doğrusu Lütuf Sokağı mı idi?) üç dört aile oturuyordu. Ama kapıları caddeye açılan evlerin ikinci kapıları da oraya açılırdı. Öbür iki sokağımızın adı yoktu, bizler öyle derdik. Zaten Ölmezlerin Sokağı'nda bir ev vardı; orada da semtimizin çobanı İbrâmâ (İbrahim Küçükölmez) oturuyordu. Öbür sokağımızda ise kuyu kazıcı olan Gambırın Râyimâ (Rahim Ağa) ile ince uzun, âdeta bir koridor gibi uzayan devamında da Berber Ali Rıza Amca (Türkaş) oturuyordu...

Caddemizin üzerindeki bütün evler eski tip evlerdi. Eniştem Hacı Yusuf Özgüzar'ın yaptırdığı iki katlı ev, mahallemize ait tek farklı bina idi. Birkaç basamak merdivenden çıkıldıktan sonra hole girilirdi...

Biz çocukları mahallemizin her şeyi ilgilendirirdi veya biz öyle sanırdık. Bu, bir mahalle sevgisinden başka ne olabilirdi ki? Ama biz çocukları

farklı şekillerde ilgilendiren noktalar da vardı. Suyunun kesilmesinden sonra özel bir oyun alanı oluşturan çayımız... Ne güzel oyunlar oynardık onun yatağında. Bir kere en iyi *harmanbiş* oyunu oralarda oynanırdı. Rüzgâr yoktu, mekan düzdü, sağı solu yakma tehlikesi yoktu, vb.

'Olacak oğlan...' derler ya, benim okuyup kitap yazacağıım daha çocukluğumda belli imiş; öyle diyorlar. Akşam olup da soframız kurulunca ağabeyimi beklemeye başlardık. Babam akşam namazını kıldırılmış, mescidi kilitleyip eve gelmiş. Ağabeyim de gelmek üzere... Sofra altı ki biz sofracıtı derdik, serilmiş, üzerine sini de yerleştirilmiş vaziyette 'sokak kapısı'nın açılmasını beklerdik. Sofra bezi de denilen alt serginin üzerine bazen sofrayı yükseltecek bir ayak konulurdu. Her evin küçüklü büyüklü sinileri olurdu, tahtadan yapılan bazılarının ayakları / altlıkları çakılı olurdu.

Ağabeyimin gelişi gazetelerin de gelişi demekti. Ben onu yolda karşılar, gazeteleri alıp odaya gelirdim. Ağabeyimin kıyafet değiştirmesi sırasında ben de birkaç haberi okumuş olurum. Haber okuma işi, sofrada da devam ederdi. O yılların en kabadayı gazetesi 8-10 sayfa olurdu. Hatta 1950'lerdeki bir kâğıt kıtlığı sırasında gazeteler, 'Az basıyoruz, atmayın, komşunuz da okusun' yolla duyurularda bulunurdu. Az sayfalı gazetelerin okunması da çok kolay olurdu, katlanması da öyle...

İşte benim bu özelliğimi bilenler, üzerinde okunacak bir şeylerin olduğu kâğıtlara eğilmemi unutmayanlar elbette bizim okumaya karşı olan engin ilgimizi keşfetmiş oluyorlardı. Civarımızda, bizden başka sadece muhtar Salih Mıhçı Amca gazete alırdı. Allah'tan, onun aldığı farklı bir gazeteydi de oğlu Hakkı ile oynamaya gidince farklı bir gazete

daha okumuş olurdum. (Bizim eve İstanbul, Ankara ve Konya gazetelerinden birer adet girerdi.)

Sokağımız öylesine sakin bir yerdi ki oradan motorlu araç geçmesi fevkalade önemli bir olay olurdu. Bazen, seyrek de olsa fayton arabaları geçerdi ki asıl olay o zaman yaşanır-
dı. At arabaları, kağnılar caddemizin trafiğini oluştururdu. Motosiklet bile çok az geçerdi. Ama bisiklete bir diyeceğimiz olmazdı. Özellikle yaz aylarında bağlara göçenlerin bisikletleri caddemizde olağanüstü bir trafik oluştururdu. Ancak asıl yolumuz taşların gelişigüzel yerleştirilmesinden oluştuğu için bisikletlilere hiç de uygun değildi. Ama yolumuzun Irmak ile ona daha yakın olan kısmı dar bile olsa sert topraktan oluştuğu için bisikletliler hep orayı tercih ederlerdi.

Kerpiç duvarlar çelenlerle koruma altına alınır. Ancak o çelenler ve duvarlar bizler için neler ifade etmezlerdi ki... Önce o duvarların kültüre hizmetlerini anlatmalıyım.

İnsanlarımızın kâğıda karşı bir saygısı vardı; hele hele yazılı olana daha da saygılı idi. Yerde bir kâğıt parçası görenler hemen eğilip alır, o kerpiç duvarların yarıklarına sokuştururlardı. Kağıtlarda nelerin yazılı olduğu onlar için önemli değildi. Belki o kâğıtlarda 'Allah kelamı' vardı.

Ben de okumaya meraklıyım ya, hazır okunacak kağıtlar beni beklerken boş duracak değildim ya... Bu kâğıtlar sıvanmış duvarlarda yarık olmadığı için sıvasız olanlarına sokuştururlardı. Demirci Necatilerin (Sarigüzel) bahçe duvarları sıvasız olduğu için oraları taradım. Neler neler çıkardı o gazete kâğıtlarından. O zamanlar gazete kağıtları ambalaj için kullanılmadığından farklı amaçlarla kullanılan gazete parçalarıydı bu bizim "âsâr-ı atika"larımız. Neler mi çıkardı o duvar yarıklarından?

"Almanlar çekiliyor."

"Yeni ilbayımız geldi."

"Fener Adalet'i yenemedi."

"Nasuh'la Celal rakiplerini yendiler."

"Şehir haberleri..."

Elbette bunlar böyle saklanmış değillerdi, onlar benim yorumumla bu şekilleri aldılar.

"...fia..."nın "Nafia"olacağını bilemezdim elbette.

Bu işin ilgi çekici yanını sorarsanız söyleyeyim, o duvar yarıklarında bir tane bile Arap harfleriyle basılmış veya yazılmış kağıt parçası bulamışsınız. Demek ki onlar sokağa düşürülmüyormuş. Ancak Arap harfli her metnin de dinî metinler olacağını sanmayınız. O parçalar bir halk hikayesinin kopmuş parçaları bile olabilirdi.

Bu caddede acep ilkokul diploması olan kaç hanım vardı dersiniz. Hemen hepsi ümmi olan o analar okur yazar oğullar yetiştirmişlerdir. Kimler olduğunu saymayayım.

O sarışın duvarların bir işlevi daha vardı. Eğer söylemezsem bütün tahmin haklarınızı kullanır, yine de doğru cevabı veremezsiniz!

Siz hiç kerpiç nasıl dökülür, bilir misiniz? Veya gördünüz mü? 'Ana' nedir, 'guzu' nedir bilir misiniz? Duvarlarımızın örülmesi sırasında kullanılan kerpiçlerin çamuru karıştırılırken toprak ve saman kullanılır. Pirincin taşını ayıklarcasına topraktaki taşları da ayıklamayacağınıza göre irili olanlardan daha çok küçük taşlar kerpiçlerin ham maddesi arasında yerlerini alırlardı. Derken duvarlar örülür, bir de üzerleri sıvanmazsa değmeyin biz usta (!) avcılarının keyfine... Kışın buz gibi günlerinde, her tarafı karların kapladığı dönemlerde bizim sapan taşlarımız nereden ikmal edilecek! Öyle ya, zavallı kuşlar, konabilecek birer dal bulmuşlar, biz usta avcılara hedef olmuşlar.

Nedense bütün taşlarımız hep

kuşların kanadını sıyrır, bir türlü vücuduna isabet edemezdi. Biz mi acemiydik, taşlar mı merhametliydi (!), bilemiyorum. Ama bu tür deseksiz atışlarımızın sonunda cephaneciğimiz boşalırdı. Ondan bundan ödünç alınan bir iki mermi (!) veya kurşun (!) da bitince iş başa, daha doğrusu el ile sapanı düşerdi. Hemen sıvasız kerpiç duvarlara yönelir, oralarda var olduğuna inandığımız taşları aramaya başlardık. Vardı, yoktu derken bulunan bir taş büyük bir başarı ile yerinden oynatılır, yere düşürülürdü. Artık bu cephanelikler çok kıymetli olurdu. Öyle rastgele ateş edip kuşun kanadına değil vücuduna isabet ettirmeye çalışılırdı. Soğuşun etkisiyle bu sefer kuşun kanadına bile dokunamazdık.

Sapanın şeklini bilirsiniz, bir Y harfi şeklindedir ki ona çatal adı da verilir. Çatalın iki kanadı elimizle kavranılır, sonra da ucuyla duvardaki taşa yüklenilirdi. Evel Allah azmin elinden hiçbir şey kurtulamazdı. Taşları düşürürnce ortaya çıkan yarıklar, boşluklar var ya, işte ihtiyarlarımız kağıtları oralara daha kolay yerleştirirlerdi.

‘Yaşamak nedir?’ sorusuna hangi cevapları vereceğinizi biliyorum; ama benim anlatacağım yaşamının ayrı bir anlamı var. Hani yukarıda söz etmiştik ya faytonlardan... İşte onların sayesinde yaşardık. Nasıl mı?

‘Siz hiç fayton gördünüz mü?’ diyesim geliyor. Öyle ya, artık nesli tükenen canlılar gibi onun da nesli zorla yaşatılmaya çalışılıyor. Bu faytonların başka adları da vardı, belki sizler o adlarını biliyorsunuzdur: Körük, Landon.

Bu sevimli ulaşım araçları otomobillerin lüks olduğu dönemlerin başlıca ulaşım aracı olurdu. Gelin, onlardan birine bindirilirdi, kayın-peder bir başkasına. Düğün sahibinin yakınları da birer fayton kiralalar,

düğün evine gönderilirdi. Düğün sahibi o faytonlara misafirleri bindirir, en az ikisini de boş olarak kız evine gönderirdi ki kızın yakınları binip oğlan evine gelsinler.

Bu faytonların arkasında, yere paralel olarak uzanan bir çubuk bulunurdu. Arabanın iki yanı, sağ ile solu böylece birbirlerine sıkıca tutturulurdu. İşte bizim yaşamamız burada yaşanılırdı. Faytoncunun dalgınlığından yararlanarak hemen o çubuğa abanır, ayaklarımızı yerden kesecek şekilde toplardık. Ohh... Gel keyfim gel... Fayton gidiyor, bizler de faytonun arkasında yaşayorduk!..

Ama bu işin tehlikesi de yok değildi. Usta sürücüler sağda solda, yaramazlık yapacak yaşta çocukları görünce ara sıra kamçıyı arka tarafa sallayverirdi. Yer misin, yemez misin, kamçının hışmına uğradık. Hatta bu işe bazı ‘hain’ arkadaşlarımız aracı olurdu. Birilerinin faytonun arkasında yaşamakta olduğunu görünce, oturanlara çaktırmadan faytoncuya elleriyle işaret ederek ispiyonlardı. Artık kamçının biri bin para... Salla Allah salla... Tabii birer birer atlar, canımızı kurtarırdık. Ama o kamçılar ‘yaşamak’a değerdi doğrusu.

Bazı faytoncular peşinen tedbirlerini alırlardı. Biz yaramazların arkaya oturup da ellerimizle tutunacağımız yerlere çivi çakarlardı, biz de farkına varır varmaz hemen ‘yaşamaktan vazgeçer, kendimizi yere atardık. Nasıl olsa çivisiz bir fayton bulacaktık.

....

Çizgiler biter mi? Hatırladıkça bir çizgi karmaşası çıkıyor karşıma... Arapsaçı mı desem, kördüğüm mü, bilemiyorum, ama yavaş yavaş çözeceğim. İkinci Dünya Savaşından önce doğmuş dedelerinizin kördüğümlemlerini çözmeye çağırıyorum.

ANADOLU SELÇUKLU ŞEHİRLERİ VE UYGARLIĞI SEMPOZYUMU'NUN ARDINDAN...

Ali IŞIK

Cumhurbaşkanımız Sayın Abdullah GÜL'ün himayelerinde Selçuklu Belediyesi tarafından düzenlenen Anadolu Selçuklu Şehirleri ve Uygarlığı Sempozyumu geçen hafta 7-8 Ekim günlerinde şehrimizde yapıldı. Değerli bilim adamı Prof. Dr. Haşim KARPUZ yönetimindeki Konya'mızın hamiyetperver, vefakâr ve cefakâr fotoğraf sanatçıları Feyzi ŞİMŞEK, İbrahim DIVARCI ve Ahmet KUŞ'un objektiflerinden yansıyan Anadolu topraklarındaki Anadolu Selçuklu yadigârlarının fotoğraf sergisi de yine bu tarihlerde muhipleriyle buluştu (Bu sergide yer alan fotoğraflar aynı ekibin iki ciltlik devasa "Anadolu Selçuklu Eserleri Fotoğraf Albümü"nden yapılmış bir seçkiydi). İlimizin itibarına itibar katan bu faaliyetlerinden dolayı Selçuklu Belediye Başkanı Sayın Doç. Dr. Adem ESEN'in şahsında bu faaliyetlere emeği geçen bütün zevata Akademik Sayfalar olarak şükranlarımızı arz ederek bu sempozyumda sunulan bildirilerden Konya ile ilgili/ilintili olanlarının özetlerini siz okurlarımızla paylaşıyoruz (Bu arada bu yazıyı taçlandıran fotoğraflarını bizlerle paylaştıkları için Feyzi ŞİMŞEK, İbrahim DIVARCI ve Ahmet KUŞ'a bir kez daha teşekkür ediyorum).

*

[Aşağıdaki bildiri özetleri Selçuklu Belediyesinin hazırladığı "Anadolu Selçuklu Şehirleri ve Uygarlığı Sempozyumu" Tebliğ Özetleri" kitabından alınmıştır.]

KUBAD-ÂBÂD

Rüçhan ARIK

18 Mart Üniversitesi Edebiyat Fakültesi, Sanat Tarihi Bölümü Emekli Öğretim Üyesi

Anadolu Selçuklu devrinde Konya ve Kayseri başta olmak üzere birçok şehirde saray yapıları yapılmıştı. Bunlar arasında Diyarbakır Artuklu sarayı, Kayseri Keykubadiye sarayı, Konya sarayı (Kılıçarslan köşkü), Alanya sarayı ve Kubad Âbâd'ı sayabiliriz. Kubad Âbâd külliyesi bir yazlık saray olarak Selçuk Sultanı I. Alâeddin Keykubat tarafından 1235/1236 yıllarında yapılmıştır. Bu saray yapısı Beyşehir

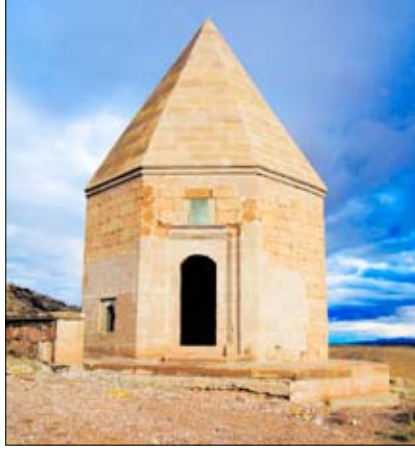

Aksaray Ağızkarahan Hanı

Afyon Savaş Baba Türbesi

Aksaray
Kılıçaslan
Kümbeti

Aksaray
Sultanhanı

Antalya Kızıl Kule

gölünün güneybatı kıyısındaki alçak bir tepelik üzerine, bir dizi yapıyı da içine alacak şekilde inşa edilmiştir. Kuzeyde Büyük Saray ve güneyde bulunan Küçük Saray bu yapı kompleksinin en önemli iki yapısını oluşturmaktaydı. Büyük saraya bağlı olarak inşa edilmiş hamam yapısı, surlar, giriş kapıları, su kanalları ve küçük bir liman saray kompleksinin diğer önemli yapıları arasındadır. Saray yapısı burada yapılan kazılar sonrası elde edilen bulgular ve sahip olduğu mimari özellikleriyle Anadolu'daki saray mimarlığı açısından ender örneklerden biridir. Bunların yanı sıra Kubad Âbâd'ın üzerine oturduğu alçak tepelik ve burasının coğrafi yapısı hem geçiş yolları üzerinde bulunması hem de doğal bir manzara sunması yanında yumuşak İklimi, bol kaynak suları ve avlanmak için vahşi hayvanlara sahip olmasından dolayı ideal bir konumda olduğunu göstermektedir. Bu önemli Selçuklu yapısı ilk olarak 1949 yılında Zeki Oral tarafından bulunmuş ve alandaki kazı çalışmaları ilk olarak 1960'larda Prof. Dr. Katharina Otto-Dorn tarafından yürütülmüştür. Bu gün Kubad Âbâd hakkında sahip olduğumuz birçok önemli bilgi ise 1980'den bu yana buradaki sistematik kazıları yürüten Prof. Dr. Rüçhan Arık başkanlığındaki ekip tarafından elde edilmektedir (s. 31).

BAŞKENT OLARAK KONYA

Prof. Dr. Yusuf OĞUZOĞLU

*Uludağ Üniversitesi
Fen Edebiyat Fakültesi Tarih Bölümü*

Konya, Antik Çağ'dan sonra, Bizans yönetimi sırasında iyice tenhalaşmıştı. Orta Doğu topraklarını Müslümanlara kaybeden Bizans, Slav istilasından sonra Avrupa tarafında da soyutlanmıştı. Anadolu'ya kalabalık ve dinamik bir nüfusun üretici ve hoşgörülü gücüyle gelen Türkmenler kısa bir süre içinde Konya ve çevresini de "şenlendirdiler". Sultan I. Kılıçaslan

Haçlı ordularının saldırdığı İznik'ten çekilerek Konya'yı kalıcı bir biçimde Anadolu Selçuklu Devleti'nin başkenti yaptı. Şehrin "Başkent/Payitaht" özelliği Karamanoğulları Beyliği Devleti döneminde de devam etti. Konya'nın tarihimizdeki başkentliği 1096 yılından, bir başka Türk devleti olan Osmanlı yönetimine geçtiği 1468 yılına kadar devam etmiştir.

Konya, bu dönemde Önce Orta Çağ ölçütlerini aşan büyüklükte, modern bir şehir haline geldi. Fetih sırasında Alâeddin Tepesi çevresinde sadece üç mahalleden oluşan bir nüfus vardı. Şehir Türkmenlerle o kadar büyüdü ki; Sultan Alâeddin'in surları Mevlânâ Zâviyesi yakınındaki Atpazarı Kapısı'ndan Batıda Lârende Kapısı'na, Kuzeyde de Ertaş Kapısı'na kadar uzanan büyük bir şehri çevreliyordu. Başkent Konya'da devletin idare edildiği ünlü Alâeddin Sarayı ile dinî ve iktisadî ve sosyal vakıf tesisleri inşa edilmiş, şehir kısa sürede bir kültür merkezi olmuştur.

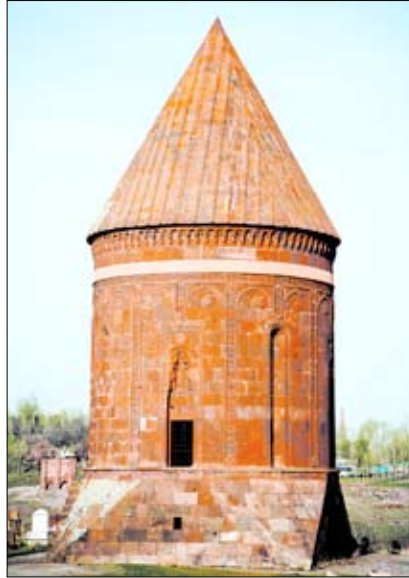
Selçuklu tahtına geçen I. Gıyaseddin Keyhüsrev cülûsunu Abbasi Halifesi'ne bildirmek için hocası Şeyh Mecüdüddin İshak'ı (Sadreddin-i Konevi'nin babası) Bağdad'a göndermişti (1204). Muhyiddin ibnü'l-Arabî Muhammed el-Berzaî Evhadü'd-din-i Kirmanî gibi birçok meşayih ve bilginler bu sırada geldiler. Bu ilmî ve tasavvufî hava içinde yetişen Mevlânâ Celâleddin-i Rumî Başkent Konya'nın simgesi haline gelen zâviyesi ile çevresine hep ışık saçtı.

Payitaht Konya iktisadî bir merkez haline de geldi. 13. yüzyıl başlarında fethedilen Sinop ve Alanya ile Orta Doğu ve Doğu Avrupa iktisat çevreleriyle bütünleşen Konya aynı zamanda Ahî gelenekleriyle örgütlenmiş bir üretim merkezi olmuştur.

"Başkent Olarak Konya" başlıklı bildirimizde yazma eserlerden, vakıf ve sicil kayıtlarından ve Osmanlı Arşivi belgelerinden faydalanarak şehrin idarî iktisadî ve kültürel kurumları ile

Antalya Yivli
Minare

Bitlis
Hasan
Padişah
Kümbeti

dış dünya ilişkileri konularında bilgiler vermeye çalışacağız (s. 33-34).

KONYA'NIN SELÇUKLU DEVİRİNDEKİ FİZİKİ YAPISI

Prof. Dr. Tuncer BAYKARA

Ege Üniversitesi, Edebiyat Fakültesi, Tarih
Bölümü

Konya, Bizanslılardan Türklerin eline geçtiğinde, sadece yakın çevresi-

Çifte Minareli Medrese

Divriği
Ulucamii

Diyarbakır Evli Beden Burcu

nin coğrafyasına bağlı olarak oluşmuş bir küçük şehirdi. Burası, Bizans Devletinin iç sahasındaki orta büyüklükteki şehirlerden birisi idi. Konya'nın bu özelliği 1071'i takip eden fetih yıllarında 15 yıl kadar aynen devam etmiştir. Büyük Selçuklu devletine bağlı olarak Selçuk neslinden Kutalmış evladının yönetim merkezi seçilmesinin ardından durum değişmiş, buraya yeni insanlar gelmiştir.

Rum diyarındaki Selçuklu fetihleri, İslam dünyasında olduğu kadar, Türkistan'da, İç Asya'da çok geniş yankılar uyandırmış idi. Zaten "gaza" için kopup gelenler başta olmak üzere birçok Müslüman ve unsur Diyar-ı Rum'a yönelmişlerdir. XII. yüzyılda öteki Türk Beylerinin (Danışmentli, Saltuklu, Artuklu vb) sahalarına da giden bu göç hareketi, 1176 sonrasında Konya'nın güçlenmesiyle daha çok oraya yönelmiştir. Bunun sonucu olarak yeni gelenlerin iskânı ile şehir, eski sınırlarını aşmıştı.

II. Kılıçarslan'ın son zamanları ve oğulları döneminde Konya'nın siyasi merkezliğini pekiştirdi. Hele Kılıçarslan'ın torunları İzzeddin Keykâvus ve Alâeddin Keykubad devirleri, Konya'm tam bir patlama veya çiçeklenme zamanı oldu. Bu zaman içinde şehrin sahası yepyeni yapılarla doldu. Şehir öylesine genişlemişti ki bu sahalardan korunması, "mahruse" özelliğinin gereğinin yapılması gerekti. İzzeddin Keykâvus zamanında başlayan ve önemli neticelerini gösteren imar hareketini kardeşi Alâeddin Keykubad tamamladı. Konya, Alâeddin Keykubad kadar Keykâvus'a da çok şey borçludur.

Şehrin, XII yüzyıldaki çarşı ve yönetim düzeni, 1220 sonrasında yepyeni özellikler kazandı. Kale içindeki sınırlı alandaki Rum nüfus yaşamaya devam etti. Devlet merkezi olmanın getirdiği yeni iş imkânlarından herkes yararlanmak istedi. Öyle ki sadece Müslümanlar değil, Hıristiyanlar hatta Frenkler de Konya'ya koşup yeni ve

Önemli iş imkânı buldular.

Konya Şehri, üç önemli kesimden oluşmaktadır:

1. Savunma tesisleri, askerî kesim. Ahmedek, surlar, burçlar ve kapılar bunun alt bölümleri sayılabilir.

2. Ekonomik kesim; ticaret ve üretim sahalarının bulunduğu hanlar, çarşılar veya “suk”lar. Bu kesim zaman içinde giderek gelişmiş, büyümüştür.

3. İkamet, oturlan kesim. Şehrin en geniş sahasını ikamet alanı teşkil etmektedir. Bunun iki alt birime,

a) Gayrimüslim ikamet semtleri ve

b) Müslüman ikamet semtlerine ayırabiliriz.

Böylece Konya şehri XIII. yüzyıl içinde Önasya'nın en parlak şehirlerinden birisi olmuştur. Burası tam bir çekim=câzibe merkezi olup, sadece asker veya tüccarlar değil, fikir ve İlim mensupları da buraya gelmişlerdir. Mevlânâ'nın babası bunlardan sadece birisidir (s. 37-38).

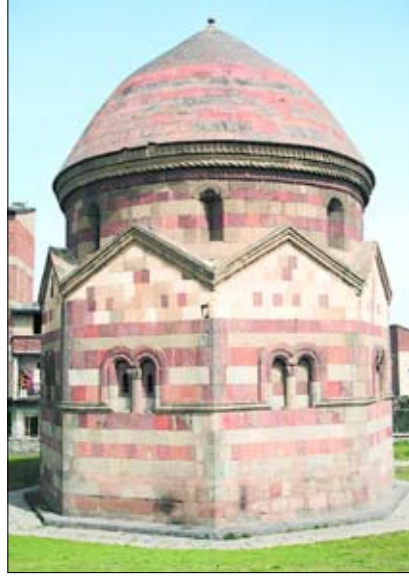
ANADOLU SELÇUKLULARI'NDA ŞEHİRLERİN YÖNETİMİ

Doç. Dr. Mustafa DEMİRCİ

*Selçuk Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi,
Tarih Bölümü*

Selçukluların Anadolu'daki şehirleri nasıl yönettikleri konusu şimdiye değin tarihçilerin yeterli ilgisini görmemiştir. Hâlbuki Anadolu bu dönemde çok canlı bir şehirleşme süreci yaşamaktadır. Dolayısıyla Anadolu'nun tarihini ve bu gününü anlamak için şehirlerin idaresini, sosyal ve kültür hayatını detayıyla bilmeye ihtiyaç vardır.

Anadolu Selçukluları şehirlerinin idaresinde kendinden önceki İslam ve Türk devlet geleneklerindeki ana iskelete uygun olarak üç saç ayağı üzerine oturmuştur: 1) Siyasî-askerî otorite, 2) Malî otorite ve 3) Hukukî otorite.

*Erzurum
Emir
Saltuk
Kumbeti*

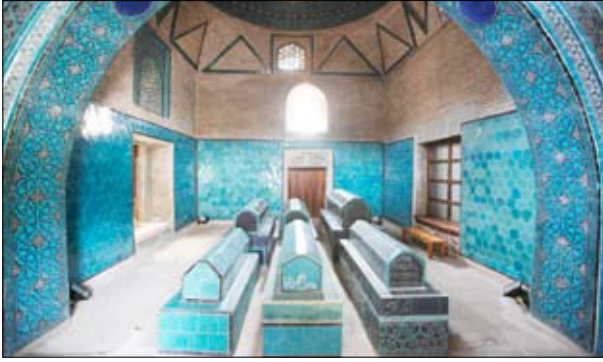
Karatay Medresesi

Kars Menu Çehr Camii

Ancak burada hukukî ve malî yapıyı bağımsızlaştırarak Büyük Selçuklulardan ciddi şekilde ayrılmaktadır. Bunlar bir birine karşı bağımsızdırlar ve en üstte sultan ya da “Divan-ı

Kay
Döner
Kümbet

Sahip
Ata
Türbesi

‘ala’ tarafında atandığından güçler ayrılığı sistemiyle çalışırlar. Bunların yanında iğdişler ve ahiler denen şehirleri gelenleri de yönetime katılmaktadırlar. Ancak şehirdeki mahalli hizmetlerin görülmesinde birinci derecede rol oynayan kurum kadılıktır. Bu sebeple Selçuklu şehirlerindeki kadıların ifa ettiği beledi hizmetleri, detaylı bir şekilde yeniden gözden geçirilmeye muhtaçtır. Siyasî-askerî kurumlar daha ağırlıklıdır ve devletin temel misyonu güvenliği sağlamak olduğundan, görev ve unvanlar da bununla ilgilidir. Malî teşkilat çok belirgin değil, ama daha çok vergi toplama amacına matuf kurulmuşlardır. Şehirlerdeki sosyal yardımlar, eğitim-öğretim ve yatırım hizmetleri ise merkezi bütçeden ziyade, kamu fonları ve vakıflar üzerinden sağlanmaktadır. Anadolu Selçuklu şehirlerinde batılı anlamda belediye teş-

kilatının olmadığından bahsedilemez, bütün bunlar devletin genel kapsamı içine giren ve sivil inisiyatifin aktif olduğu bölümlerdir (s. 43).

ANADOLU SELÇUKLULARI DÖNEMİNDE KÖYLERİN ORGANİZASYONU VE KURULUŞU

Prof. Dr. Mikâil BAYRAM

*Selçuk Üniversitesi Fen-Edebiyat Fakültesi Tarih
Bölümü Emekli Öğretim Üyesi*

Selçuklular tarafından Anadolu'nun 1071 Malazgirt zaferi ile birlikte başladığı genel olarak kabul edilir. Bu olaydan sonraki yüzyıllar boyunca Anadolu Diyar-ı Rum olarak adlandırıldı. Bu fetihle birlikte Anadolu Türk Milletinin yerleşmesine maruz kaldı. Anadolu'ya Türklerin göç dalgaları yüzyıllar boyunca devam etmiştir.

Türk boyları genellikle organize edilmiş etnik ve dini topluluklar halinde geldiler ve Diyar-ı Rum'a yerleştiler. Bu toplulukların bazıları Anadolu'ya geldikten sonra göçebe yaşantılarını sürdürdüler fakat birçoğu etnik kimliği ve inançlarıyla bağlantılı olarak Anadolu'nun kırsal bölgelerine yerleştirilmiştir. Yeni köyler, küçük kasabalar kurulmuş ve Anadolu kültürel olarak ta fethedilmiştir. Anadolu'nun kırsal bölgeleri Oğuz Türklerinin kabileler halinde yaşadığı Orta Asya'nın steplerine benzerdi. Bu sebeple yeni gelen boylar Türkmen geleneklerine ve yaşam şartlarına uyum sağladıkları bu bölgelere yerleşmeyi tercih ettiler.

Anadolu'ya gelen Türk boyları göçebe olarak yerleştikleri zaman, köylerde düzenli yaşam koşulları oluşturmak için köy yönetim organizasyonlarını kurdular ve köylerdeki üretim şartlarını düzenlediler. Bu dönemde köylerin organizasyon ve yapısının Selçuklu Devlet adamları ve yöneticilerinin liderliğinde düzenlendiği görülür (s. 50).

KADERDE DERGİ KOLEKSİYONUMU SEKA'YA KAPTIRMAKTA VARMIŞ

Halit GÜLER

Emekli Diyanet İşleri Başkan
Yardımcısı

Olayı anlattığım zaman, çok yazık olmuş ve emek boşa gitmiş, diyeceğinizi ve hattâ bana kızacağınızı çok iyi biliyorum. Benim yaşımda olan, yani o kültürle yetişmiş ve yayını takip etmiş okuyucularımın olayı öğrendiklerinde içlerinden, kızmaktan ileri beni dövmek bile geçecek. İhmal olur ama bu derecesi olmaz diye.

Aklıma geldikçe bende, böyle bir şey nasıl olur diye hayret ediyor, morali bzuluyor ve derinden hayıflanıyorum. Hattâ olaydaki kaybımı hatırladıkça ister istemez üzülüyor ve dehşete kapılıyorum. Olanları kısaca anlatayım da uğradığım maddî - manevî kaybımın derecesini siz tâyin ve tespit edin.

Hayatımda dergilerle ilk tanışmam rahmetli edebiyat hocamız Kemal Or sayesinde olmuştu. Konya İmam Hatip Okulunun 5. sınıfında edebiyat dersimize rahmetli Kemal Or gelirdi. Birçok yönüyle beğendiğimiz, örnek edindiğimiz, sevdiğimiz ve takdir ettiğimiz bir hocamızdı. Bizim sınıfı iki dergiye abone yapmıştı. Takdir edersiniz ki o tarihlerde bizim tâkip edebileceğimiz dergi de fazla değildi. Hocamız bize ayrıca tanınmış yazarların kitaplarını okutur ve özet çıkarttırırdı.

Rahmetli hocamızın bizim abone olmamızı sağladığı dergilerden birisi İstanbul, diğeri Hisar dergisi idi. Her iki dergi de içerik olarak siyasetten uzak, edebiyat ve sanat ağırlıklı idi. İstanbul dergisi maa-lesef çok sürmedi. Hisar dergisi bildiğimiz gibi 1990'lı yıllara kadar çışgisini değıştirmeden aynı muhtevada ve seviyede devam etti. Hisar dergisini sonuna kadar tâkip ettim ve tamamına yakını kütüphanemde mevcut.

Hisar, edebiyat meraklılarının beğenerek ve severek devam ettikleri ve zevkle okudukları bir dergi idi. Hisar dergisini şâir ve edip Mehmet Çınarlı, büyük bir

sabır ve fedakârlıkla kapanıncaya kadar aralıksız çıkardı. Feyzi Halıcı'nın Çağrı dergisini çıkardığı ve yaşattığı gibi. Aynı niyet, aynı muhteva, aynı aşk, ayna azim, aynı fedakârlık ve aynı sabır. Edebiyat tarihimizin hizmetlerini ve eserlerini beğeni ve övgü ile kaydedeceği üstün şahsiyetler.

Askerden döndükten biraz sonra büyük bir şans eseri imamlık görevi aldım ve o da gene büyük bir şans eseri yeni açılan Konya Yüksek İslam Enstitüsünde okumaya başladım. Bir taraftan da arkadaşlarımızla Türkiye İmam-Hatip Okulları Mezunları Derneği adına Konya'da aylık İslâm'ın İlk Emri Oku Mecmuasını yayımlamaya başladık.

Resmen imam olunca maaş almaya başladım, elimiz ve evimiz para gördü. Öyle demeyin. O tarihlerde benim yapımdaki ve karakterindeki bir insanın memur olması ve maaş almaya başlaması önemli bir gelişmeydi.

İmam-Hatip neslinin ilk sosyal ve dâvasıyla doğrudan ilgili ilk icraatı olan İslâm'ın İlk Emri Oku Mecmuası, bizi aynı türde başka mecmualarla ilgilenmeye ve tâkip etmeye de sevk etti. Basının tam içerisine giremesek bile, çevresinde dolaşmaya başlamıştık.

Bakin o günlerde bizim neslin talep etmesi ve alıp okuması gereken mecmualar nelerdi? Bizim piyasada neler vardı? Alfabetik sırasıyla Büyük Doğu, Çağrı, Devlet, Düşünen Adam, Fedâi, Hilâl, Hisar, Hareket, Hür Adam, Hamle, İslam, İslâm'ın İlk Emri Oku, Millet, Milli Yol, Özlem, Pınar, Serdengeçti, Sebilürreşat, Sebil, Şûle, Tohum, Toprak, Töre, Türk Edebiyatı, Türk Yurdu, Vahdet, Yeni İstiklal gazetesi, Yol ve Yeşilay.

Bu dergilerden başka aşırı ve karşı uç olması sebebiyle Aydınlik gazetesini, Yön ve Ant dergilerini de ara sıra Akis dergisiyle birlikte takip ederdim. Ayrıca, Ko-

münist Rusya'nın baskısına dayanamayıp zulmünden kaçan ve Batı Almanya'ya sığınan Orta Asyalı milliyetçi Türk aydınlarının üç ayda bir yayımladıkları DERGİ isimli bir yayın vardı. Ona da abone idim.

Nasıl bu dergi koleksiyonuna sahip olduğumu, kaydetmiş olduğum dergi isimlerinden anlamış olmalısınız. Bu dergilerin bir kısmı ciltlenmiş olarak benim kütüphanemde halen mevcut. Bir kısmını ise ciltlenmek üzere evimin bir köşesinde bekletiyordum.

Yüksek İslam Enstitüsünden mezun olduktan sonra 1966 yılında İstanbul'a taşındım. İstanbul'a taşınmamın sebebi; bir grup arkadaşlarımla birlikte niyetimiz; o zamanlar basının da merkezi olan İstanbul'da yayıncılık yapmaktı. Rahmetli Mustafa Pektut, rahmetli Süleyman Özkafa ve Mehmet Doğru ile birlikte hizmet amaçlı İrfan Yayınevini kurmuştuk.

Dergi koleksiyonumda benimle birlikte İstanbul'a taşınmıştı. Beklenmedik bir anda, acı bir şekilde ayrılmak mukaddermiş ki birbirimizi bırakmıyorduk. Bir müddet sonra İrfan Yayınevinden ayrılıp Mehmet Doğru ile Damla Yayınevini kurmuştuk. Rahmetli Süleyman Özkafa, İrfan Yayınevinden bizden önce ayrılmıştı.

Damla Yayınevi, Cağaloğlu'nda emekli bir öğretmenin olan Talas Hanın bir odasında çalışmaya başladığı için benim dergi ve gazete koleksiyonuma yer yoktu. O zaman iş sebebiyle tanıştığımız bir mücellit vardı. Ona götürüyüm de ciltlesin düşüncesiyle bir hamalın sırtında mücellithaneye gönderdim. Bizim çalıştığımız mücellitler, böyle perakende ve dikkat isteyen ince işlerden pek hoşlanmadıkları için iş uzadı. Böyle bir şanssızlık görülmüş değil bizim mücellit işi bıraktı. Benim, dergi koleksiyonumun kaybolmaması için acilen oradan almam gerekti.

Mücellithaneye en yakın yerde arkadaşlarımızın yürüttüğü Ötüken Yayınevi vardı. Arkadaşlarımız da ve yerleri de müsaitti. Mücellithahenden alıp oraya koydum ve kolilerin içerisinde ne olduğunu da söyledim. Aradan çok fazla zaman geçmeden dergi koleksiyonumu alıp, mücellide vermek için Ötüken Yayınevine gittim. Suçlu iyice anlaşılın diye yayınevi-

nin ismini de veriyorum. Şu anda benim dergi koleksiyonumun müşterek suçlusu olan her üç yayınevi de çalışmalarını barsatlı bir şekilde sürdürüyor. Güzel hizmetlere vesile olan her üç yayınevi de inşallah daha da uzun ömürlü ve verimli olurlar.

Ötüken Yayınevine gittiğim zaman; benim mecmua koleksiyonum piyasada yoktu. Aradık, taradık, döväündük, çırpındık, ağladık, sızlandık ve suçlandık bulamadık. Sonradan anlaşıldı ki benim, yılların emeği ve birikimi, bir dönemin de kültür ve yayın hayatının aynası olan koleksiyonum Devlet Mecmuasının yayınevini deposunda toplanan iade paketleriyle birlikte farkına varılmayarak Seka'ya gönderilmiş.

Yayınevi değil, Sultanahmet Meydanı dikili taşlarıyla birlikte tepeme çöktü. Ne yapacağımı şaşırtdım. Sanki İstanbul'a geldiğime pişman oldum. İmamlık maaşım la önce Konya'da, sonra İstanbul'da biriktirdiğim bir emek mahsulü ve gönül ürünü dergiler ve gazeteler çıkarınlarıyla ve yazarlarıyla birlikte bir bir gözümün önünden geçti. Hani derler ya zamanı geri çevirmek ve olayı başa döndürmek mümkün olsaydı hiç çekinmeden neye mal olursa yapanırım. Bunu gerçekleştirmek için bundan daha münasip ve layık bir değer olamazdı.

Şu yazıyı yıllar sonra kaleme almam beni belki biraz rahatlatmış olacak. Dergi koleksiyonumda neler yoktu ki; meşhur ve malum Büyük Doğu, Serdengeçti ve Sebilürreşat mecmuları. Cemal Kutay tarafından çıkarılmış Millet Dergisi. Mümtaz Tarhan tarafından çıkarılmış Yol dergisi. Rahmetli şehitlerimizden İlhan Ege-men Darendeliöglü'nun çıkardığı Toprak dergisi, Şule dergisi. Yeni İstiklal gazetesinin bütün sayıları, Hareket, Pınar ve Tohum dergileri, pek çok derginin özel sayıları. Bir kısmını beyki unutmuş olabiliyim, daha da vardı.

Bu koleksiyonlara yeniden sahip olmak istiyorum, ama aynı imkânı ve şartları tekrar bulamıyorum. Bu işin tek suçlusu var; o da benim.

Ne yapalım kaderde bu koleksiyonları kâğıt fabrikasına kaptırmak da varmış. Sizin için ne ifade eder bilmiyorum, ama benim için çok kıymetliydi ve benimle birlikte bir devrin renkli hikâyesiydi.

Ahçı dükkânlarından lokanta ve lüks restoranlara!

Nail BÜLBÜL

Konya'ya has bir yemek kültürü, Konya halkının da değişik bir beslenme alışkanlığı mevcut. Meselâ 8-10 “**Lengeri**” (*Yayvan, derinliği az büyük bakır tabak*) etli pilavın yenildiği “**Düğün yemekleri**”ne, “**Bamya çorbası**”ndan (*Konya'dan başka yerde bamyanın çorbası bilinmez*) “**Öğmeş çorbası**”na, “**Sündürme**”den “**Papara**”ya, 8 bezeden yapılmış incecik “**Su böreği**”nden “**Höşmerim**”e, “**Topalak**”tan “**Erişte pilâvı**”na, “**Etlî Ekmek**”ten “**Fırın Kebabı**”na kadar sahip olduğumuz çok çeşitli spesiyal bir gıda türüne başka hiçbir ilde rastlamanız mümkün değil. Tabii, diğer yörelerin de özel yemekleri mevcut, ancak konumuz Konya yemek kültürü ile ilgili.

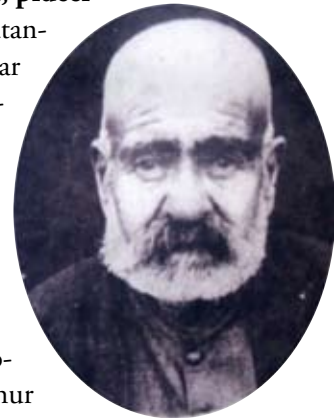
Eskiden Konya halkı lokantada yemek yemez, esnaf da Pazar günü dışında sabah evinde kahvaltı nedir bilmezdi. Esnaf kesimi, şehrimizde yaygın olan “**İş sabahın, aş sabahın**”deyimine uygun olarak sabah namazından sonra gün ağarırken evinden çıkarak, dükkânını erken açar, bir pide, 50 gram peynir ve bir bardak çayla “**Sigara altı**” yapar, öğle namazından sonra da usta, kalfalar ve çıraklar birlikte “**Katıkçı**”dan alınan yiyeceklerle karınlarını doyururlardı. Öğle yemeği mevsimine göre domates, peynir, üzüm, kavun, karpuz, pişmiş

yumurta, zeytin, dahan (**tahin**), köpüklü helva ve 450 gramlık somun ekmeğinden oluşur, yahut da etli ekmek veya börek yaptırılırdı. Yemeği kendinden olan ve haftalıkla çalışanlar Konya lehçesi ile “**ahçı**”dükkânında yarım ekmekle, kuru fasulye, nohut, pilav, tas kebabı, ya da salçalı köfte yemeyi tercih ederdi. 58 yıl önce yarım ekmek, 1 porsiyon kuru fasulye 60, tas kebabı 125, pişmiş yumurtanın tanesi 1 kuruş, çiğ yumurta 30 para idi. Yayvan bakır sahana doğranarak kırmızı biber saçılıp, üzerine zeytinyağı ve biraz da sirke dökülen “**Yumurta salatası**” nefis olurdu. Eşraftan sayılan dükkân sahipleri ise, misafirleri olunca porsiyonu 1 liraya fırın kebabı aldırıp, ikrâm ederlerdi. Çünkü, 1945'de 1 kilo koyun eti sâdece 145 kuruştı.

Eskiden Aziziye ve Kapı Camilerinin çevresinde hayli “**ahçı**”, “**tiritçi**”, **helvacı**, **katıkçı**, **pideci**

ve koyun kellesi satanlar vardı. Kadınlar Pazarı'na doğru giderken şimdi Seyit Faruk Önder pasajının bulunduğu yerin batı yüzünde “**Ahçı Mustafa Sağkan**”, Aziziye Camii'ne bakan köşede ise kellesi meşhur

Meşhur “**Tiritçi Dede**”*Hasan Hüseyin ağa (1861-1931)*

Konya'nın ilk kebabçılarından Veysel usta (1873-1947)

"Aşçı Arap" namıyla maruf Hasan Gülseren (1907-1964)

Çakıroğlu Lokantası yer alıyor, burasını daha sonra Özkebabçı soyadını alan Konya'nın ilk fırın kebabçısı Veysel Altınsel işletiyordu. Bu lokantayı Kebabçılar içinde Dişçi Galip Taşkapu'nun altına dükkânı olan "**Tiritçi Dede**"

lâkabıyla tanınan Hasan Hüseyin ve Veysel ustalar ortak açmış, fakat sonra ayrılmışlar. Dede'nin sağ köşesinde ilk şiş köfteyi yapan ve aslen Halepli olan "**Ahçı Arap**" namıyla meşhur Hasan Gülseren, vefat edinceye kadar lokantacılık yaptı. Burada ayrıca sıra ile Kebabçı Osman Vefa, Tahir Coşansel, Mustafa Kılıcı, "**Fındık Ali'nin lokantası**" diye bilinen yerde Kara Mustafa'nın (Öztuzcu) "**Hoşgör**" ve Garanti İşhanı'nın yerinde Ali Aton'un "**Konya**" lokantası bulunuyordu.

Şahin Oteli'nin bitişiğinde birkaç ay öncesine kadar ayakta olan, kısa zaman önce yıkılarak yerine Ahmet Kolat'ın beyaz eşya mağazası yaptırdığı yerdeki "**Selâmet Palas Oteli**"nin altına Süleyman Parlak'ın açtığı **Konak Lokantası**, Türbe önünde "**Ahçı Arif**" ve İstanbul Caddesi'nde Dellal Pazarı'nın solundaki sokağın içinde "**Ahçı İlyas Usta**"nın dükkânları çok daha yakın tarihte açılmış sayılır. Türbe Caddesi'ndeki Ahçı Hikmet'in köf-

teci dükkânı da hayli eskiye dayanır. Eski Dellal Pazarı'nın içinde köftesi ile meşhur olan ve 2 yıl önce vefat eden Cin Ali'nin oğlu İbrahim Baldan'ın "**Hüsnü Tabiat**" adlı ilk lokantası da Aziziye Camii'nin yanında idi. Ömer Faruk Önder Pasajı'nın batı girişinin yerinde bulunan pideci fırınının bitişiğinde de Mustafa Yaşlı'nın "**Mevsim Lokantası**" vardı. Kadınlar Pazarı'nın köşesinden Larende Caddesi'ne dönünce şimdi yerine pasaj yapılan "**Hacı Teyfik Hanı**"nın bitişiğinde Doktor Ali Öğüldü'nün babası Lokantacılar Derneği'nin eski başkanı Muzaffer Öğüldü'nün, Beyşehir Hanı'nın yanında da Hasan Özeskici'nin dükkânları bulunuyordu.

Halkın "**ahçı**" dediği, içerisine üstü muşamba kaplı ancak 2-3 masa sığabilen "**aşçı dükkânları**" küçük birer işyerleri idi. Dükkân sahibi sâdece 3-5 çeşit olan yemekleri kendisi pişirir, kârı sınırlı olduğu için garson bulundurmayıp, müşteriye de kendisi servis yapardı. Zamanla tarihe karışan bu küçük dükkânların yerini lokantalar, yıllar sonra da gelişme gösteren meslekî standartlar karşısında onların yerini de büyük restoranlar aldı. Günümüzde ise yemeklerini dışarıda yemeye önem veren elit zümrenin devam ettiği insanları cezbeden çok büyük lüks yemek salonları ve 5 yıldızlı otellerin göz kamaştıran restoranları rağbetle. Konya'yı bir de geçmişi ve yeni çehresi, eski neslin yerini alan ve para harcamaktan çekinmeyen insanları ve içinde olduğu sosyal hayatıyla kıyaslayın, nasıl kabuk değiştirdiğini, nereden nereye geldiğini daha iyi anlayacaksınız.

ÖNEMLİ NOTLAR

Şefika Funda
KÜÇÜKKONER

Okurken, araştırırken insan önemli olaylarla karşılaşıyor. Aldığım önemli notları okuyucularıyla paylaşmak istedim. Eskiler buna “hurde malumat” diyordu. Pek çok yazarın bu konularda çeşitli yazıları vardır.

Hurde ufak, parça, anlamlarına geliyor. Şemsettin Sami Kamus-ı Türki'sinde “hurde”yi ince ve dakik mana, gizli mana ve mazmun olarak açıklıyor.

Tanınmış yazarlardan Afif Evren bazı müstear isimlerle çeşitli gazete ve dergilerde bu tür yazılar yazmıştır.

İşte sizlere birkaç hurde malumat:

2. Abdülhamit Hanın tahttan indirildiğini kimler tebliğ etti.

1325/1909 yılında Abdülhamit Han, 31 Mart olayı sonrasında tahttan indirildiğinde hakana bunu tebliğ için dört kişilik bir heyet gönderilir. Bunlar:

II. Abdulhamid Han

Eski yaverlerden Arif Hikmet Paşa, Jandarmalıktan yetişme Esat Paşa (Toptani), Ayandan Ermeni Katoligi Áram, Selanik Mebusu Musevî Karasu

Otuz üç yıl saltanatta kalan bir Türk hakani ve halifesine bunların gönderilmesini 5. Sultan Mehmet Reşat Han'ın Başmabeyincisi Lütfü Simavi hatıratında bu olayı affolunmaz bir hata ve tarihte silinmez bir leke olarak değerlendirir.

Türk Hakani Abdülhamit Han'a tahttan indirildiğini bildirmek üzere gönderilen heyettekilerden birisi Ermeni, birisi Musevî, birisi Arap , birisi de Arnavut'tur. İçlerinde tek Türk yoktur.(1)

***

Osmanlı Sultanlarına Kim Kılıç Kuşatırdı

Osmanlı padişahlarına tahta çıktıklarının haftasında bir kılıç kuşatma merasimi yapılırdı. Genel kaide olmamakla beraber, kılıç kuşatımı Çelebi Efendi (Konya Mevlâna Dergahı Postnişini), Şeyhülislam ve Nakibü'l eşraf tarafından kuşatılırdı.

Bu iş tamamen Sultanın arzusu-na göre olurdu.(2)

***

Eflatun Mescidi Nasıl Yıkıldı ?

Alâeddin Camii'nin güneyinde yer alan ve Bizans döneminden kalma bu kilise Konya'nın Selçuklular

tarafından alınması sonrasında mescide tahvil edilmiş; Abdülaziz döneminde ise mescide bir saat kulesi eklenmiştir. Saatin sesi Konya'nın en uzak semtlerinden duyulmuş.

Milli mücadele yıllarında Rum cemaatin Konya Valisinden buranın yeniden kilise olmasını istemeleri üzerine vali, mescidin ordunun hizmetinde olduğunu bahane ederek Rumları Fahrettin Paşa'ya göndermiş. Oda yanlış bir düşünce ve kararlar mescidi tahrip kalıbıyla tamamen ortadan kaldırmıştır.

Bizans dönemi tarihi bir eser işte böyle yok olmuştur.

yaptıracağı zaman mimarını çağır-
mış ve şöyle bir pazarlık yapmış:

"-Bana her tarafı taştan bir camii ve mektep yapacaksın. Fakat hiç bir yerine akça bile gizlenmesin aksi halde kelleni tehlikede bilesin" demiş

Bu pazarlık üzerine mimar taşları öyle bir yerleştirmiştir ki, aralarında hiç boşluk kalmamış. Bu sebeple halk bu camiye Akça Gizleme Camii de demiş (3)

Bu bilgiden anlaşıldığına göre vaktiyle camii'nin yanında bir de mektep olduğu anlaşılmaktadır.

* * *

Taş Camii (Hacı Ferruh)'nin Diğer bir adı Neden Akça Gizleme?

Camii yaptıran Hacı Ferruh adındaki zat bu mabedi

(1) Lütfi Simavi "Sultan Mehmet Reşat Hanın ve Halifenin Sarayında Gördüklerim", İstanbul 1340/1924 s.5-6.

(2) Aynı eser s.20.

(3) İ. Hakkı Konyalı, Abideleri ve Kitabeleriyle Konya Tarihi

Aczimin Giryesi

Kanaat yorganı...

Dünyada açlıktan ölenin mezarı var mı, göster,
Ama nefis bu, her gördüğünden göz kirası ister.
Üç günlük ömrü, huzur içinde geçireyim dersen,
Kanaat yorganı örtün, ne yüz ister ne de astar.

Ahmet Sergi